

"ללמוד על", "ללמוד עם", "ללמוד מ" - יצירת המודל החברתי-יזמי ליחסים בין החברה לבין אנשים עם מוגבלויות

איל בלוך¹ סילביה שטיגליץ² ישראל סייקס³

אע"פ [אף על פי] שידעתי שאעבוד לראשונה בגובה העיניים עם אנשים מוגבלים, לא הייתי מודעת עד כמה יש לאנשים אלה את הכוח הזה... הרגשתי את המוגבלות שלי ולא שלהם. הרגשה פתאומית ומעיקה, אני זאת שהייתי מוגבלת - לא פיזית, אך חשיבתית. הייתי זקוקה להם, לאישור של האנשים האלה כדי שייטו לי את אישורם בלהיבס לעולם שלהם, עולם אחר שעד היום, כפי שגיליתי במפגש הזה, היה עולם שביני לבינו גר שלא הייתי בכלל מודעת לקיומה. (סטודנטית, יומן רפלקטיבי)

תקציר

לפי המודל החברתי-ביקורתי של מוגבלויות, מצבם כיום של אנשים עם מוגבלויות בחברה הוא תולדה של הבנייה חברתית מסוימת ולא-הכרחית. לטענת בוני המודל אם היו מבנים את החברה באופן אחר ובכך מנגישים לאנשים עם מוגבלויות את כל תחומי החיים, הם היו יכולים להיות משתתפים פעילים ותורמים במרקם החברתי.

אחד מהתחומים שבהם בולטת ההבניה החברתית המדירה, הוא תחום ההכשרה המקצועית, שבו אנשים עם מוגבלויות קיימים בעיקר כאובייקטים להתערבות מקצועית איך המקצועות הטיפוליים - והחברה בכלל - היו נראים אם מסלולי ההכשרה היו בוויים כך שאנשים עם מוגבלויות היו סובייקטים פעילים ותורמים, הלומדים לצדם של אנשי המקצוע לעתיד?

במאמר זה נציג את פירות העשייה שלנו ואת התובנות שלנו בעקבות הבניה אלטרנטיבית כו בתהליך מסלול הכשרת מורים לילדים עם מוגבלויות חמורות (להלן - מלמ"ח) במכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין. ה"הקורס המשולב לשינוי חברתי בתחום המוגבלויות", פרי שיתוף פעולה בין שתי"ל¹ לבין המכללה התחיל במרס 2008. ביולי 2010 הסתיים המחזור השלישי. הקורס עונה על שני צרכים עיקריים: העצמת פעילי שטח עם מוגבלויות ושילובם באקדמיה, וסיום הכשרת סטודנטים ל"חינוך מיוחד" תוך מגע ישיר עם אנשים עם מוגבלויות, מתוך תקווה לקדם הבנה הדדית ושותפות בעשייה ביניהם. המפגש בין האנשים משתי הקבוצות כשוויים מול מטרת יצירת מיזמים משותפים, מביא לשינוי הקשר המקובל בעיהם של יחסי מטפל-מטופל. יתרה מזאת, אוכלוסיית עם המוגבלויות, הנתפסת בעיני עצמה ובעיני הסביבה כמובלת, הפכה למובילה בתחומים מסוימים.

הביית הקורס וקיומו היא שינוי פרדיגמתי בהבניית תהליכי הכשרה מקצועיים, שינוי שבא לידי ביטוי במעבר מצורת ההוראה המסורתית של "ללמוד על" אל "ללמוד עם" ו"ללמוד מ".

1 איל בלוך - מנהל שותף המכון לחינוך לקיימות, המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין

2 סילביה שטיגליץ - מנהלת שינוי חברתי בתחום המוגבלויות במכון לחינוך לקיימות, המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין

3 ישראל סייקס - מנחה מטעם ארגון שתי"ל

4 שתי"ל - שרותי תמיכה וייעוץ לקידום שינוי חברתי.

נוכח התהליכים והשינויים שחוונו במישורים האישי והמקצועי במקביל לעשייה המשמעותית של המיזמים שיצאו לדרך, הבנו שיצרנו מודל חדש של יחסי "מוחלש-חברה", מודל שקראנו לו המודל החברתי-יזמי.

תאורים: שינוי חברתי בתחום המוגבלויות, יזמות חברתית, יחסי מטפל- מטופל, הכשרת מורים